

ÄRENDE NR 7

VÅRD OCH OMSORG
Lena Nyström

Uppdrag översyn LOV

Socialchefen fick 160120 i uppdrag att utreda möjligheten till bredare upphandling av LOV för serviceinsatser samt hur handläggningen kan anpassas till nuvarande regler och lagstiftning.

Mål

- Trygga och säkra insatser av god kvalitet till brukarna

Syfte

- Säkerställa att brukarna får tillgång till serviceinsatser av god kvalitet.
- Säkerställa att verksamheten bedrivs på ett konkurrensneutralt sätt.
- Säkerställa rättssäker handläggning.
- Möjliggöra bemanning med rätt kompetens för de olika insatserna inom äldreomsorgen.
- Frigöra underskötersketid för Trygg Hemgång
- Skapa förutsättningar för att människor ska kunna leva ett meningsfullt, hanterbart och begripligt liv.

Förslag

- att Hemtjänstens egenregi inte blir valbar utförare för serviceinsatser
- att Hemtjänstens egenregi utför enbart serviceinsatser till brukare med bedömda behov av sammanhållen insats
- att Fixartjänsterna kommer att omfatta brukare över 75 år men för dem som har hemtjänst ska 67 år gälla
- att Fixartjänsterna ska erbjuda säkerhetsrond i brukarens hem. Det innefattar brandsäkerhet och fall- och halkriser.
- att Serviceinsatser i brukarnas hem på VÅBO utförs av annan än undersköterskor

Vård och omsorg

Att göra

- Översyn av förfrågningsunderlag LOV
- Översyn av riktlinjer för biståndsbedömning
- Översyn av fixartjänster
- Översyn av avgifter
- Översyn av serviceinsatsernas utförande i brukarnas lägenheter i Vård- och omsorgsboende

Bakgrund

DEMOGRAFI

Vi blir allt fler äldre som lever allt längre. Det ställer höga krav på kommunen att formulera en långsiktig strategi för hur äldreomsorgen i framtiden ska kunna möta de äldres behov. Redan år 2025 kommer kostnaderna för äldres vård och omsorg i Sverige ha ökat med ca 30 %.

KOMPETENSBEHOV

Alla brukare har rätt till en individcentrerad omvårdnad och många av brukarna behöver omfattande hälso- och sjukvårdsinsatser.

För att upprätthålla en trygg och säker vård och omvårdnad som tillgodoser individuella behov behöver grundkompetensen hos våra medarbetare både upprätthållas och förstärkas.

Sveriges växande befolkning och allt fler äldre gör att bristen på utbildade inom vård och omsorg kan komma att bli stor. Det gäller särskilt dem som har gymnasiekompetens inom området. Enligt SCB:s prognos kommer det att saknas 160 000 utbildade år 2035.

Behovet av personal inom främst äldreomsorgen beräknas öka kraftigt, särskilt efter 2020 då 40-talisterna kommer upp i den mer vårdbehövande åldersgruppen 80 år och äldre.

Samtidigt som behovet av utbildade inom det här området ökar, väntas tillgången på arbetskraft minska. Det beror främst på att intresset för vård- och omsorgsutbildningen inom gymnasieskolan inte är tillräckligt stort.

Äldreomsorgen kommer att konkurrera om medarbetare på en tuff arbetsmarknad. Det gäller både för legitimerad personal och undersköterskor.

Vård och Omsorg behöver arbeta för att bli en attraktiv arbetsgivare där medarbetare stimuleras till kompetensutveckling.

Vård och omsorg

SERVICEINSATSER I VÅRD- OCH OMSORGSBOENDE

I dagsläget utförs samtliga serviceinsatser i brukarnas lägenheter på Vård- och omsorgsboende av undersköterskorna på boendet. En upphandlad entreprenör sköter städning i de allmänna utrymmena i huset. För att frigöra mera underskötersketid till våra brukare behöver en annan lösning av serviceinsatserna på boendena arbetas fram. Det skulle till exempel kunna innebära:

- Serviceinsatserna för brukarna i boendena omfattas av LOV.
- Samma entreprenörer som städar allmänna utrymmen på boendena anlitas för brukarnas lägenheter.
- En servicepatrull för boendena inrättas t ex genom extratjänster.

SERVICEINSATSER I HEMTJÄNST/HEMSJUKVÅRD

KKIK och Öppna jämförelser visar att hemtjänsten i Sala är både kostnadseffektiv och av god kvalitet när det gäller brukarnöjdhet. Behovet av hemtjänst- och hemsjukvårdsinsatser för äldre har under de senaste åren ökat och ökningen förväntas fortsätta.

I samband med att flera brukare får sina insatser utförda i hemmiljö ökar också behovet av hemsjukvård.

Under 2016 har två privata hemtjänstföretag som levererar serviceinsatser enligt LOV fortsatt att utöka antalet brukare som de verkställer insatser hos. Tillsammans hade de i slutet av 2016 insatser hos 104 brukare.

För en god kvalitet på utförandet av serviceinsatserna krävs en annan bakgrund än undersköterska. De privata utförare som idag utför serviceinsatser via LOV är uppskattade av brukarna och de har sin huvudsakliga kompetens inom området för serviceinsatser. De har dessutom möjlighet att erbjuda brukarna tilläggstjänster.

Antalet utförda hemtjänsttimmar totalt ökade under 2016 med ca 8 300 timmar. 7000 av dem utfördes av den kommunala hemtjänsten. Siffrorna pekar på en ökning av antalet brukare med stora omvårdnadsinsatser som vårdas i hemmet. Den trenden förväntas fortsätta.

Vård och omsorg

KOMMUNFIXARE

Kommunfixarna i Sala kommun finns för personer som bor inom kommunen och är 75 år eller äldre. De kan hjälpa med är sådant som lätt kan leda till fallolyckor och skador, t ex:

- Byte av glödlampor
- Montering och byte av batterier i brandvarnare
- Fönsterputs i ett rum och kök två gånger per år
- Uppsättning av tavlor och gardiner
- Snöskottning av entré
- **Begränsad** häckklippning (max 10 m, ingång, postlåda)

Arbetsmarknadsenheten utför idag kommunfixartjänsten. Vissa svårigheter finns periodvis att hitta rätt personer till uppdraget, framförallt om insatserna är fysiskt ansträngande.

Fönsterputs, snöskottning samt häckklippning utförs av privata företag med möjlighet till RUT avdrag. Fixaruppdraget behöver ses över för att säkerställa att förebyggande insatser kan ges utan att konkurrera med privata utförare av servicetjänster.

FÖRENKLAD BISTÅNDSHANDLÄGGNING I SALA

Personer som fyllt 75 år kan erhålla upp till 9 timmar servicetjänster/hushåll i månaden av Sala kommun genom s.k. förenklad biståndshandläggning. Det gäller även för insatsen trygghetslarm.

För makar eller sammanboende som delar hushåll räcker att den ena parten uppnått 75 års ålder. Den som har rätt till förenklad handläggning kan utan behovsprövning utnyttja upp till 9 timmar/mån till servicetjänster utifrån egna önskemål. För serviceinsatser tillämpas lagen om valfrihet (LOV) vilket innebär ett valfrihetssystem där brukaren själv har möjlighet att välja utförare av serviceinsatser (tvätt, städning och inköp) som beviljats.

Utföraren ska vara godkänd samt ha tecknat ett avtal med Sala kommun. Förenklad handläggning gäller inte hemtjänstinsatser i särskilt boende.

Vård och omsorg

I Utredningen om nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen, SOU 2017:21, föreslår utredaren följande:

"Flexibla former för handläggning och beslut om insatser till äldre personer

Av utredningens direktiv (dir. 2015:72) framgår att många kommuner vill kunna erbjuda tjänster inom äldreomsorgen genom en handlägningsprocedur som upplevs som mindre krånglig eller kontrollerande. Skälen för kommunerna är bland annat önskan att minska det administrativa arbetet och att öka självbestämmandet och delaktigheten för äldre personer.

Kommunerna har med gällande lagstiftning möjligheter att i enskilda ärenden förenkla utredningen vid tillämpning av individuell biståndsbedömning. Det kan dock finnas skäl att för vissa insatser ge kommunerna möjlighet att utgå från ett generellt antagande om att äldre personer i åldersgrupper över viss ålder har behov av vissa hemtjänstinsatser, som de ansöker om (behovspresumtion). Det ska enligt mitt förslag gälla för personer som har fyllt 80 år och avse hemtjänst i form av serviceuppgifter och sociala insatser i mindre omfattning samt aktiva trygghetslarm. Jag föreslår en ny bestämmelse om detta i socialtjänstlagen (2001:453), SoL.

Jag föreslår att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram vägledning till stöd för kommunerna vid tillämpning av den nya bestämmelsen om förenklad biståndsprövning. I uppdraget bör även ingå stöd för hur kommunerna kan arbeta med information till äldre personer om den nya bestämmelsen.

Vidare föreslår jag att Socialstyrelsen ges i uppdrag att genomföra en uppföljning av hur äldre personers inflytande och delaktighet samt rättssäkerhet påverkas vid förenklad biståndsprövning. Uppföljningen bör även omfatta hur förutsättningar för jämställd och jämlik omsorg, kommunernas ekonomi samt kvalitet och effektivitet påverkas."

Vård och omsorg

LAGSTIFTNING SOM STYR OMRÅDET

Socialtjänstlagen (2001:453)

Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver (2 kap. 2 § Socialtjänstlagen).

Rätten till bistånd regleras i 4 kapitlet i Socialtjänstlagen.

All biståndsbedömning utgår från individens behov. Kommunerna har möjlighet att upprätta riktlinjer som vägledning för bedömningar, men vid varje ansökningstillfälle måste en individuell bedömning göras. Biståndet ska medföra att personen uppnår skälig levnadsnivå och det ska stärka personens möjlighet att leva ett självständigt liv.

Behovsbedömningsprocessen ska fokusera på individens behov och innefatta följande frågor:

- Vilket behov föreligger, hur ser aktuella förhållanden ut?
- Kan behovet tillgodoses på annat sätt än genom socialtjänsten?
- Vilka insatser kan socialtjänsten erbjuda för att stärka den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv?

Lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter

Reglerar att en kommun utan individuell behovsprövning får tillhandahålla servicetjänster åt personer som fyllt 67 år.

Med servicetjänster avses tjänster som är avsedda att förebygga skador, olycksfall eller ohälsa och som inte utgör personlig omvårdnad.

8 § För servicetjänster åt äldre personer får kommuner ta ut skäliga avgifter enligt grunder som kommunerna bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunernas självkostnader.

Lag (2008:962) om valfrihetssystem

Lag om valfrihetssystem, LOV, reglerar vad som ska gälla för de kommuner och landsting som vill konkurrenspröva kommunala och landstingskommunala verksamheter genom att överlåta valet av utförare av stöd, vård- och omsorgstjänster till brukaren eller patienten.

Vård och omsorg

Valfrihetssystem enligt LOV är ett alternativ till upphandling enligt Lag om offentlig upphandling (LOU).

Det är ett regelverk som beskriver hur privata utförare kan bli leverantörer av välfärdstjänster.

Lagen bygger på grundläggande EG-rättsliga principer: konkurrens, icke-diskriminering, öppenhet och proportionalitet.

RUT

2007 infördes möjligheten att göra skatteavdrag, så kallat RUT-avdrag, för hushållsnära tjänster. Möjligheten att göra skatteavdrag för hushållsnära tjänster ger äldre ekonomiska incitament att köpa olika former av hjälp de behöver privat. Beroende på den enskildes ekonomi och kommunens hemtjänsttaxa kan det vara mer förmånligt att köpa RUT-tjänster än att anlita kommunens hemtjänst. Anledningen är att taxan för hemtjänst ofta innebär att äldre med höga inkomster och som endast behöver ett mindre antal hemtjänsttimmar per månad, kan få betala en relativt hög avgift. (Socialstyrelsen 2014). För den gruppen kan det därför bli billigare att anlita ett privat företag och göra skatteavdrag för hushållsnära tjänster. Äldre med låg pension gynnas däremot av hemtjänsttaxan. De betalar låg eller ingen avgift alls för att ha hemtjänst.

Att själv köpa serviceinsatser via Rut avdrag ger totalt inflytande över insatsen.

AVGIFTER

AVGIFTER SOM GÅR UNDER HÖGKOSTNADSSKYDDET FR.O.M. 2017-01-01

Basbelopp 44 800 kr

Service	178 kr/tim
Omvårdnad	200 kr/mån
Trygghetslarm	183 kr/mån
Korttidsbo / Växelvård	58 kr/dag
Hemsjukvård	200 kr/mån
Boendeavgift, maxtaxan	1 772 kr/mån

